

2009-11-22

Nätverket Ren Åker Ren Mat:

Öppet brev till Miljödepartementet

med anledning av Naturvårdsverkets pressmeddelande den 17 november "Återför mer fosfor till kretsloppet".

Vi är oroade över den spridning av avloppsslam på åkerjorden, som legitimerats genom den så kallade Revaqcertifieringen och nu ytterligare uppmuntras i Naturvårdsverkets förslag till regeringen i Aktionsplan för återföring av fosfor ur avlopp.

Vi ställer oss mycket undrande över Naturvårdsverkets slutsats att det inte tycks finnas någon ökad risk för hälsan, varken för människor eller för djur. Denna slutsats motsägs av kända fakta, bland annat vad gäller kadmium. Riksdagens miljömål, delmål 9, under Giftfri miljö, säger att kadmiumintaget via mat och arbete år 2015 ska uppnå sådan nivå att det inte skadar folkhälsan. I utvärderingen 2009 av miljömålen konstateras att detta mål kommer att bli mycket svårt att nå och att den viktigaste orsaken till höga kadmiumhalter är användningen av kadmiumhaltiga fosforgödselmedel. Det mest använda fosforgödselmedlet i Sverige idag är NPK som ligger på ca 3 mg kadmium per kg fosfor, att jämföra med det certifierade slammet som har en genomsnittlig kadmiumhalt på 25 mg och tillåts ha en kadmiumhalt på upp till 35 mg. Genomsnittet för allt slam ligger på 36 mg. Yara, den största producenten av fosforgödning, garanterar en halt på max 12 mg kadmium per kg fosfor, dvs en tredjedel av slammets genomsnittliga halt.

Allvaret i kadmiumhotet belyses av EFSA:s beslut i början av år 2009 att sänka rekommendationen för tolerabelt veckointag av kadmium via maten med nära två tredjedelar från 7 mikrogram per kg kroppsvikt till 2,5 mikrogram.

Även om en skärpning genomförs av den godtagbara kadmiumhalten i slam till de högst 10 mg per kg fosfor som behövs för att inte höja den genomsnittliga halten i åkermarken kommer problemen med alla de andra tusentals kända och okända ämnen som finns i slammet att kvarstå. Samtliga utredningar som Svenskt Vatten och Revaq grundar sina bedömningar på uttrycker tydligt att det råder mycket stor osäkerhet om de långsiktiga effekterna. Allt fler undersökningar indikerar samband mellan substanser i slam och sjukdomar eller biologiska förändringar hos människor och ekosystem. Hormonliknande ämnen, östrogener, långlivade och onedbrytbara läkemedelsrester ökar i slammet som en följd av den ökade användningen av läkemedel och p-piller. Ingen vet idag vilka följder detta kan få för människors hälsa och den biologiska mångfalden.

Naturvårdsverket motiverar sitt ställningstagande med att den tekniska utvecklingen av metoder att utvinna fosfor ur aska av bränt slam har dröjt. Visst kunde den ha gått fortare om Sverige med sitt Naturvårdsverk visat något intresse för detta. I stället har all kraft fokuserats på slamspridning varför introduktionen av denna teknik kommer att ske ute i Europa, där ca 30 procent av slammet bränns.

Kretsloppstänkandet får inte leda till att hela samhällets restprodukter förs in i näringskedjorna. Växtnäringsämnen måste skiljas från avfallsfraktionen om de ska återföras till odlingsmarken. Tyvärr har certifieringen av slam hittills i flera kommuner medfört att arbetet med separerade avlopp har avstannat med hänvisning till att det inte längre behövs eftersom slammet nu är accepterat som gödsel.

I avvaktan på sådana åtgärder ”uppströms” skulle Sverige redan idag kunna börja bränna slammet tillsammans med biobränslen. Så snart en anläggning för askåtervinning är klar kan askorna tas om hand. Tekniken är färdig för kommersialisering, förhandlingar pågår med finansiärer och en första anläggning kan komma att börja byggas redan inom ett år. Produkten kommer att vara ett växttillgängligt ammoniumfosfat av livsmedelskvalitet med ett kadmiuminnehåll på mindre än 1 mg per kg fosfor och till ett konkurrenskraftigt pris.

Vi uppmanar Miljödepartementet och regeringen att arbeta för att all spridning av avloppsslam omedelbart upphör, både på åkermark och på annan mark . Med tanke på det växande intresset för stadsodling bör slam inte användas på park- eller kvartersmark. Det bör inte heller användas till anläggningsarbeten där substanser kan läcka ner till grundvattnet.

Nätverket Ren Åker Ren Mat bildades hösten 2009 och har på mindre än en månad samlat över tusen namnunderskrifter till stöd för vår målsättning att hålla marken fri från föroreningar. Vi märker att det råder en skrämmande okunnighet i denna fråga, även bland människor som yrkesmässigt arbetar i branschen.

Lena Jarlov
Lars Odén
för
Nätverket Ren Åker Ren Mat
www.renakerrenmat.se